

cavit. Constat ergo, virum Christo, uxorem Ecclesiæ ab Apostolo comparari; virum esse caput mulieris, ut est Christus Ecclesiæ: eaque ratione fieri, ut vir uxorem diligere, et vicissim uxor virum amare, et colere debeat. Christus enim dilexit Ecclesiam, et pro ea semetipsum tradidit; rursus vero, ut idem Apostolus docet, Ecclesia subjecta est Christo. Sed gratiam quoque hoc sacramento significari, et tribui, in quo maxime ratio sacramenti inest, ea Synodi verba declarant: Gratiam vero, quæ naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, ipse Christus, venerabilem sacramentorum institutor, atque perfector, sua nobis passione promeruit.¹ Quare docendum est, hujus sacramenti gratia effici, ut vir, et uxor mutuæ charitatis vinculo conjuncti, alter in alterius benevolentia conquiescat, alienosque, et illicitos amores, et concubitus non quærat, sed in omnibus sit honorabile connubium, et thorus immaculatus.²

15.
*Matrimonium christia-
num aliis
conjuncti-
onibus
præstat*

SED quantum matrimonii sacramentum iis matrimoniis præstat, quæ ante, vel post legem iniri solèbant, ex eo licet cognoscere, quod etsi gentes matrimonio divini aliquid inesse arbitrabantur, atque ob eam rem vagos concubitus a naturæ lege alienos esse, itemque stupra, adulteria, et alia libidinis genera vindicanda esse judicabant, tamen eorum connubia nullam prorsus sacramenti vim habuerunt.

*tum di-
gnitate
sacra-
menti,*

Apud Judæos vero religiosius omnino nuptiarum leges servari consueverant; neque dubitandum, quin eorum matrimonia majori sanctitate prædita essent. Cum enim promissionem accepissent, fore aliquando, ut omnes gentes in semine Abrahamæ benedicerentur;³ magnæ apud eos pietatis officium merito esse videbatur, filios procreare, electi populi sobolem, ex qua Christus dominus Salvator noster, quod ad humanam naturam attinet, ortum habiturus esset, propagare; sed illæ quoque conjunctiones vera sacramenti ratione caruerunt.

*tum deco-
re unita-
tis et in-
dissolubi-
lilitatis:*

Huc accedit, quod sive naturæ post peccatum, sive Moysis legem spectemus, facile animadvertimus matrimonium a primi ortus sui decore, et honestate decidisse; dum enim naturæ lex vigeat, multos ex antiquis Patribus fuisse comperimus, qui plures simul uxores ducerent. Deinde vero in

¹ Sess. XXIV. de sacram. matr. — ² Hebr. XIII. 4. — ³ Genes. XII. 3, XVIII. 18.

lege Moysis permissum erat, dato repudii libello, si causa fuisset, divortium cum uxore facere;¹ quorum utrumque ab evangelica lege sublatum, matrimoniumque in pristinum statum restitutum est.²

Nam quod polygamia a matrimonii natura aliena esset, (etsi aliqui ex priscis Patribus accusandi non sunt, quod non sine Dei indulgentia plures uxores ducerent) Christus dominus ostendit illis verbis: Propter hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una. Ac deinde subjungit, Itaque jam non sunt duo, sed una caro.³ Quibus verbis planum fecit, matrimonium ita a Deo institutum esse, ut duorum tantum non plurium conjunctione definiretur. Quod etiam alibi apertissime docuit; inquit enim: Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum, et alii nupserit, mœchatur.⁴ Nam si viro liceret plures uxores ducere, nulla omnino causa esse videretur, cur magis adulterii reus dicendus esset, quod præter eam uxorem, quam domi haberet, aliam duceret, quam quod, priore dimissa, cum alia conjungeretur. Atque ob eam rem fieri intelligimus, ut si infidelis quispiam, gentis suæ more, et consuetudine, plures uxores duxisset, cum ad veram religionem conversus fuerit, jubeat eum Ecclesia ceteras omnes relinquere, ac priorem tantum justæ, et legitimæ uxoris loco habere.

16.
*plurality
uxo-
rum ma-
trimonio
contra-
ria;*

Verum eodem Christi domini testimonio facile comprobatur, nullo divortio vinculum matrimonii dissolvi posse; si enim post libellum repudii mulier a viri lege soluta esset, liceret ei sine ullo adulterii crimine alteri viro nubere. Atqui Dominus aperte denuntiat: Omnis, qui dimittit uxorem suam, et alteram ducit, mœchatur.⁵ Quare conjugii vinculum nulla re, nisi morte, dirumpi perspicuum est; quod quidem Apostolus etiam confirmat, cum inquit: Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est a lege: cui vult, nubat, tantum in Domino.⁶ Et rursus: Iis qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari.⁷ Eam

17.
*nullo di-
vortio
vinculum
matrimo-
nii dis-
rumpi
potest;*

¹ Deut. XXIV. 1. — ² Matt. XIX. 9. — ³ Matt. XIX. 5. — ⁴ Marc. X. 11. — ⁵ Luc. XVI. 18. — ⁶ 1. Cor. VII. 39. — ⁷ 1. Cor. VII. 10.

vero optionem Apostolus mulieri, quæ justa de causa virum reliquisset, detulit, ut aut innupta maneat, aut viro suo reconcilietur; neque enim sancta Ecclesia viro, et uxori permittit, ut sine gravioribus causis alter ab altero discedat.

indissolubilitatis utilitates.

Ac ne forte alicui videatur durior matrimonii lex, quod nulla umquam ratione dissolvi possit; docendum est, quæ sint cum ea utilitates conjunctæ. Primum enim homines in jungendis matrimoniis virtutem potius, et morum similitudinem, quam divitias, et pulchritudinem spectandam esse intelligant: qua quidem re communi societati maxime consuli nemo dubitare potest. Præterea, si divortio matrimonium dissolveretur, vix umquam dissidendi causæ hominibus, quæ eis ab antiquo pacis, et pudicitiae hoste quotidie objicerentur, deessent. Nunc vero cum fideles secum cogitant, quamvis etiam conjugii convictu, et consuetudine careant, se tamen matrimonii vinculo constrictos teneri, omnemque alterius uxoris ducendæ spem sibi præcisam esse: ea re fit, ut ad iracundiam, et dissidia tardiores esse consueverint. Quod si interdum etiam divortium faciant; et diutius conjugis desiderium ferre non possunt, et facile per amicos reconciliati ad ejus convictum redeunt. Sed hoc loco prætermittenda non erit Pastoribus, sancti Augustini salutaris admonitio: is enim ut ostenderet fidelibus, haud gravate faciendum esse, ut cum uxoribus, quas adulterii causa dimisissent, si eas delicti pœniteret, in gratiam reducerentur: Cur, inquit, vir fidelis non recipiet uxorem, quam recipit Ecclesia: aut cur uxor viro adultero, sed pœnitenti non ignoscat, cui etiam ignovit Christus?¹ Nam quod Scriptura stultum vocat, qui tenet adulteram;² de ea sentit, quæ cum deliquerit, pœnitere, et a cœpta turpitudine desistere recusat.

Ex iis itaque perspicuum est, fidelium conjugia perfectione, et notabilitate, tum gentilium, tum Judæorum matrimoniis longe præstare.

18. DOCENDI præterea sunt fideles, tria esse matrimonii bona, prolem, fidem, sacramentum: quorum compensatione illa incommoda leniuntur, quæ Apostolus indicat his verbis: Tribulationem carnis habebunt hujusmodi;³ efficiturque, ut

¹ De adult. conjug. II. c. 6. — ² Prov. XVIII. 22. — ³ I. Cor. VII. 28.

conjunctioes corporum, quæ extra matrimonium merito damnandæ essent, cum honestate conjunctæ sint.

Primum igitur bonum est proles, hoc est, liberi, qui ex *proles,* justa, et legitima suscipiuntur uxore; id enim tanti fecit Apostolus, ut diceret: Salvabitur mulier per filiorum generationem.¹ Nec vero hoc de procreatione solum, sed de educatione etiam, et disciplina, qua filii ad pietatem erudiuntur, intelligendum est; sic statim subdit Apostolus: Si in fide permanserint. Monet enim Scriptura: Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.² Idem etiam Apostolus docet,³ ejusque institutionis pulcherrima exempla Tobias, Job, et alii sanctissimi Patres in sacris litteris præbent. Quæ vero sint parentum, et filiorum officia, in quarto præcepto latius explicabitur.

Sequitur fides: quod est alterum matrimonii bonum, non *des,* ille virtutis habitus, quo imbuimur, cum baptismum percipimus; sed fidelitas quædam, qua mutuo vir uxori, et uxor viro ita se obstringit, ut alter alteri sui corporis potestatem tradat; sanctumque illud conjugii fœdus nunquam se violaturum pollicetur. Id facile colligitur ex illis verbis, quæ a primo parente enuntiata sunt, cum Evam uxorem suam accepit,⁴ quæ deinde Christus dominus in Evangelio comprobavit: Quare relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una;⁵ item ex eo Apostoli loco: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.⁶ Quare optimo jure gravissimæ animadversiones a Domino in adulteros, quod hanc maritalem fidem frangant, in veteri lege constitutæ erant.⁷ Postulat præterea matrimonii fides, ut vir, et uxor singulari quodam, sanctoque, et puro amore conjuncti sint: neque ut adulteri inter se ament, sed ut Christus dilexit Ecclesiam; hanc enim Apostolus regulam præscripsit, cum ait: Viri diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam,⁸ quam certe immensa illa charitate, non sui commodi gratia, sed sponsæ tantum utilitatem sibi proponens, complexus est.

Tertium bonum, sacramentum appellatur, vinculum scilicet matrimonii, quod numquam dissolvi potest; nam ut est *sacramentum*

¹ 1. Tim. II. 15. — ² Eccli. VII. 25. — ³ Eph. VI. 4; Col. III. 20. — ⁴ Gen. II. 24. — ⁵ Matt. XIX. 5. — ⁶ I. Cor. VII. 4. — ⁷ Lev. XX. 10. — ⁸ Eph. III. 25.

apud Apostolum, Dominus præcepit uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari: et vir uxorem non dimittat.¹ Si enim matrimonium, ut sacramentum est, Christi conjunctionem cum Ecclesia signat; necesse est, ut Christus se ab Ecclesia nunquam disjungit, ita uxorem a viro, quod ad matrimonii vinculum attinet, separari non posse.

19. *Mutua officia: mariti,* VERUM ut hæc sancta societas sine querela facilius conservetur, viri, et uxoris officia, quæ a sancto Paulo et a Principe apostolorum Petro descripta sunt, tradenda erunt.

Ergo viri munus est, uxorem liberaliter, et honorifice tractare; qua in re meminisse oportet, Evam ab Adamo sociam appellatam esse, cum inquit: Mulier, quam dedisti mihi sociam;² cujus rei causa aliqui Patres factum esse docuerunt, ut ea non ex pedibus, sed ex latere viri formaretur: quemadmodum etiam ex capite condita non est, ut se viri dominam non esse intelligeret, sed viro potius subjectam. Decet præterea virum in alicujus honestæ rei studio semper occupatum esse; tum ut ea suppeditet, quæ ad familiam sustentandam necessaria sunt; tum ne inertis otio languescat, a quo vitia fere omnia fluxerunt. Deinde vero familiam recte constituere, omnium mores corrigere, singulos in officio continere.

*uxoris.*¹ Rursus autem uxoris partes sunt, quas apostolorum Princeps enumerat, cum inquit: Mulieres subditæ sint viris suis: ut et si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore sanctam conversationem vestram. Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Sic enim aliquando et sanctæ mulieres, sperantes in Deo, ornabant se, subditæ propriis viris. Sicut Sara obediebat Abrahamæ, Dominum eum vocans.³ Earum quoque præcipuum studium sit, filios in religionis cultu educare, domesticas res diligenter curare. Domi vero libenter se contineant, nisi necessitas exire cogat, idque sine viri permissu facere num-

¹ 1. Cor. VII. 10. — ² 2. Gen. III. 12. — ³ 1. Pet. III. 1-6.

quam audeant. Deinde, in quo maxime maritalis conjunctio sita est, meminerint semper secundum Deum magis, quam virum, neminem diligendum, eove pluris faciendum esse neminem, cui etiam omnibus in rebus, quæ Christianæ pietati non adversantur, morem gerere, et obtemperare summa cum alacritate animi oporteat.

HARUM rerum explicationi consequens erit, ut Pastores etiam doceant ritus, qui in matrimonio contrahendo servari debent; de quibus non est expectandum, ut hoc loco præcepta tradantur, cum a sancta Tridentina Synodo, quæ hac in re maxime observanda sint, copiose, et accurate constituta fuerint: neque illud decretum a Pastoribus ignorari possit, satis igitur est eos admonere, ut quæ ad hanc partem attinent, e sacri Concilii doctrina cognoscere studeant, eaque fidelibus diligenter exponant.

IN primis autem ne adolescentes, et puellæ, cui ætati inest maxima imbecillitas consilii, falso nuptiarum nomine decepti, turpium amorum fœdera incaute ineant, sæpissime docebunt, ea neque vera, neque rata matrimonia habenda esse, quæ præsentis Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parochi vel Ordinarii licentia, certoque testium numero non contrahantur.

Sed quæ matrimonium etiam impediunt, explicanda erunt. In quo argumento plerique graves, et doctissimi viri, qui de vitiis et virtutibus conscripserunt, adeo diligenter versati sunt, ut facile omnibus futurum sit, quæ illi scriptis suis tradiderunt, in hunc locum transferre; cum præsertim necesse habeant Pastores, eos ipsos libros numquam fere e manibus deponere; itaque tum illas præceptiones, tum quæ a sancto Synodo sancita sunt de impedimento, quod vel a cognitione spirituali, vel a justitia publicæ honestatis, vel a fornicatione oritur, attente legent, et tradenda fidelibus curabunt.

EX quibus perspici potest, quo animo affectos esse oporteat fideles, cum matrimonium contrahunt; neque enim se

¹ Sess. XXIV. decret. de ref. matr.

20.

Ceremoniæ matrimonii.

21.

Impedimenta.

22.

Animi dispositio.

*tiones :
mentis
integri-
tas et
pietas,*

humanam aliquam rem aggredi, sed divinam putare debent, in qua singularem mentis integritatem, et pietatem adhibendam esse, Patrum veteris legis exempla satis ostendunt : quorum matrimonia tametsi sacramenti dignitate prædita non erant, ea tamen maxima semper cum religione, et sanctimonia colenda esse existimarunt.

*reveren-
tia erga
parentes.*

Inter cetera autem maxime hortandi sunt filii familias, ut parentibus, et iis, in quorum fide, et potestate sunt, eum honorem tribuant, ut ipsis inscientibus, nedum invitis, et repugnantibus, matrimonia non ineant. Nam in veteri testamento licet animadvertere filios a patribus semper in matrimonium collocatos esse. Qua in re plurimum illorum voluntati deferendum esse, Apostolus etiam videtur iis verbis indicare : Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit : et qui non jungit, melius facit.¹

23.
*Matrimo-
nii usus*

EXTREMA illa restat pars, quæ ad matrimonii usum pertinet, de quibus ita agendum est a Pastoribus, ut nullum ex eorum ore verbum excidat, quod fidelium auribus indignum esse videatur, aut pias mentes lædere, aut risum movere queat. Ut enim eloquia Domini, eloquia casta sunt : ita etiam maxime decet, Christiani populi doctorem ejusmodi orationis genere uti, quod singularem quamdam gravitatem, et mentis integritatem præ se ferat.

Quare duo illa maxime docendi sunt fideles : primum quidem non voluptatis, aut libidinis causa matrimonio operam dandam esse : sed eo utendum intra illos fines, qui, ut supra demonstravimus, a Domino præscripti sunt. Meminisse enim convenit, quod Apostolus hortatur : Qui habent uxores, tanquam non habentes sint ;² tum vero a S. Hieronymo dictum esse : Sapiens vir iudicio debet amare conjugem, non affectu : reget impetus voluptatis, nec præceps feretur ad coitum. Nihil est fœdus, quam uxorem amare quasi adulteram.³ Sed quoniam bona omnia sanctis precationibus a Deo impetranda sunt, alterum est, quod fideles docere oportet, ut Deum orandi, et obsecrandi causa a matrimonii officio interdum absterneant ; imprimisque id sibi observandum sciant tribus saltem diebus, antequam sacram Eucharistiam perci-

¹ I. Cor. VII. 38. — ² I. Cor. VII. 29. — ³ Cont. Jov. I. 49.

piant, sæpius vero cum solemnibus Quadragesimæ jejunia celebrantur, quemadmodum Patres nostri recte, et sancte præceperunt ; ita enim fiet, ut ipsa matrimonii bona majori indies divinæ gratiæ cumulo augeri sentiant, et pietatis studia sectantes non modo hanc vitam tranquille, et placide traducant, sed æternæ etiam Dei benignitate consequendæ, vera et stabili spe, quæ non confundit, nitantur.

